بسم الله الرحمن الرحیم

فصلنامه علمی _ تخصصی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند
Birjand Chamber of Commerce
Industries, Mines & Agriculture

مطالعات اقتصادی و کسب و کار

سال پنجم ♦ شماره شانزدهم ♦ تابستان ۱۴۰۵

اقتصاد، صنعت، تحریم و محاصره دریایی

چالش‌ها و راهکارها در مسیر توسعه و تاب‌آوری اقتصادی

تاثیر تحریم‌ها بر زنجیره تامین جهانی | نقش اقتصاد در امنیت ملی و منطقه‌ای | ظرفیت‌های صنعت ایران در شرایط محاصره دریایی | فرصت‌ها و راهبردهای توسعه تجارت دریایی | راهکارهای تاب‌آوری بخش خصوصی

بسم الله الرحمن الرحیم

فصلنامه علمی _ تخصصی

مطالعات
اقتصادی و کسب و کار

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند

Birjand Chamber of Commerce
Industries, Mines & Agriculture

صاحب امتیاز : اتاق بازرگانی، صنایع،معادن و کشاورزی بیرجند

مدیر مسئول : علیرضا خامه زر

سردبیر: مهدیه ضیائیان

مدیر داخلی : ابوالفضل آرزومندان مفرد

طراح و لیتو گرافی: مرکز پژوهش اتاق بازرگانی بیرجند

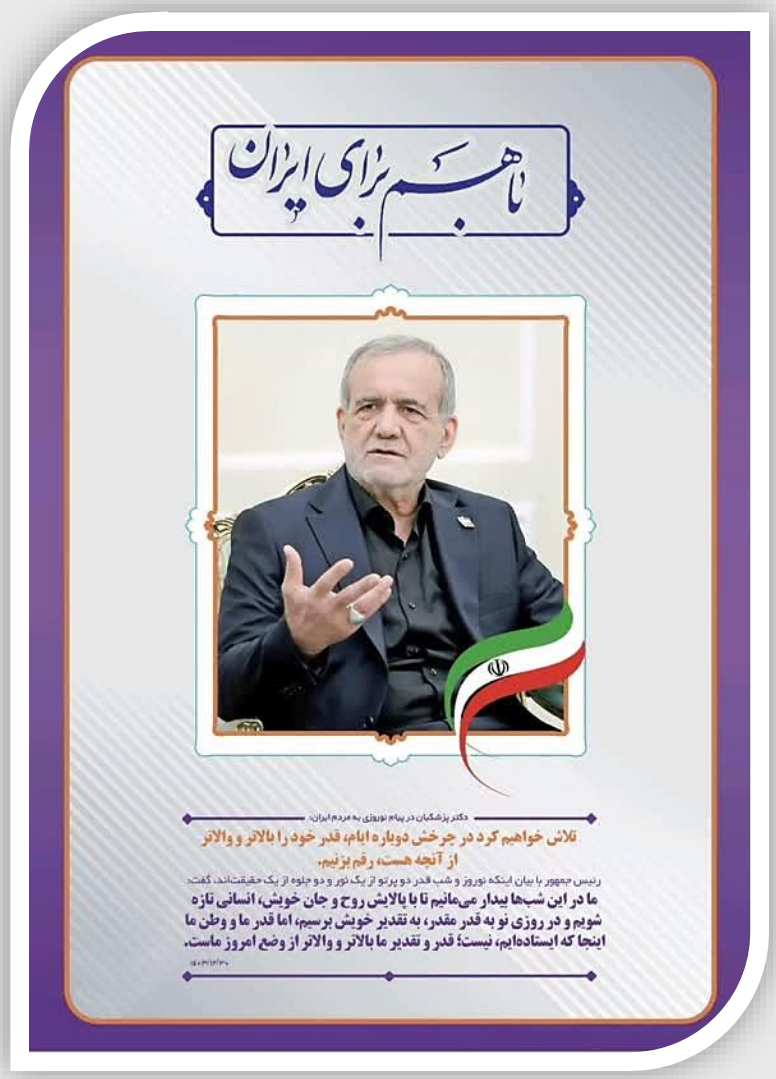
نشانی نشریه : خراسان جنوبی ، بیرجند ، سایت اداری، اتاق بازرگانی، صنایع،معادن و کشاورزی بیرجند

تلفن : ۳۲۴۰۰۵۹۳_۵۶۶

پست الکترونیک : info@biccima.ir

اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی

ما هم برای ایران
دکتر پزشکیان در پیام نوروزی به مردم ایران:
تلاش خواهیم کرد در چرخش دوباره ایام، قدر خود را بالاتر و والاتر از آنچه هست، رقم بزنیم.
رئیس جمهور با بیان اینکه نوروز و شب قدر دو پرتو از یک نور و دو جلوه از یک حقیقت‌اند، گفت:
ما در این شب‌ها بیدار می‌مانیم تا با بالایش روح و جان خویش، انسانی تازه شویم و در روزی نو به قدر مقدر، به تقدیر خویش برسیم، اما قدر ما و وطن ما اینجا که ایستاده‌ایم، نیست؛ قدر و تقدیر ما بالاتر و والاتر از وضع امروز ماست.

سرمقاله

۴ سال دیده‌بانی اقتصادی شرق کشور؛ از داده تا راهبرد

چهار سال پیش، هنگامی که نخستین برگ‌های این فصلنامه زیر چاپ رفت، چشم‌انداز پیشِ روی ما فراتر از انتشار یک نشریه سازمانی مرسوم بود. پرسش بنیادینی که نقطه عزیمت ما شد این بود : چگونه می‌توان پارلمان بخش خصوصی در شرق کشور را از موضع انفعالِ ناشی از تکانه‌های برون‌زا، به کانون تولید بینش اقتصادی و مرجع تصمیم‌سازی مبتنی بر شواهد (Evidence-Based Policy) بدل کرد؟ اما در تابستان ۱۴۰۵، عبور از مرز شانزدهمین شماره، مجالی است برای بازخوانی این مأموریت چهارساله؛ مسیری که در آن «داده‌های خام آماری» را با نبض زنده بنگاه‌های اقتصادی پیوند زدیم تا به «راهبردهای عملیاتی توسعه منطقه‌ای» دست یابیم.

روایت مسیر: از رصدگری تا دیده‌بانی تأثیرگذار

در طول چهار سال گذشته، فصلنامه اتاق بازرگانی بیرجند تلاش کرد دیده‌بان امین و پیش‌نگر اقتصاد خراسان جنوبی باشد. ما در شماره‌های پیشین، تغییر پارادایم تجاری با همسایه شرقی را پیش‌بینی و تحلیل کردیم؛ هشدار دادیم که تکیه صرف بر تجارت سنتی کالا در مرز ماهیرود پایدار نخواهد بود و لزوم گذار به سمت صادرات خدمات فنی-مهندسی، شرکت‌های مدیریت صادرات (EMC) و سرمایه‌گذاری‌های مشترک در حوزه معادن و کشاورزی فراسرزمینی را به عنوان یک ضرورت استراتژیک تبیین نمودیم. صدای کارشناسی بخش خصوصی در مراجع حاکمیتی بودیم؛ نتایج پایش‌های فصلی محیط کسب‌وکار استان را نه در قالب ارقام خشک، بلکه در قالب گلوگاه‌های واقعی تولید به میز تصمیم‌گیران بردیم؛ از قفل نقدینگی ناشی از سیاست‌های انقباضی پولی تا چالش‌های رفع تعهد ارزی برای خوشنام‌ترین صادرکنندگان استراتژیک استان (زعفران، زرشک، عناب و سنگ‌های تزئینی). مرجعیت تصمیم‌گیری ساختیم؛ خرسندیم که امروز پژوهش‌ها، مدل‌سازی‌ها و تحلیل‌های ارائه‌شده در این صفحات، به سند پشتیبان تصمیمات فعالان اقتصادی در جلسات اتاق بازرگانی بیرجند و نقشه راهی برای سرمایه‌گذاران جدید تبدیل شده است. این تداوم ثابت کرد که توسعه در حاشیه کویر، بیش از آنکه چشم‌انتظار تزریق منابع باشد، نیازمند معماری هوشمندانه سازوکارها و کاهش نااطمینانی‌های سیاستی است.

تابستان ۱۴۰۵- آزمون تاب‌آوری در سایه ناترازی‌ها

اما ایستادن در تابستان ۱۴۰۵، پیش‌روی ما واقعیت‌های ملموس و متفاوتی را قرار داده است. فصل گرمای امسال تنها یادآور خشکسالی مداوم اقلیم شرق نیست، بلکه نمادی از «ناترازی‌های هم‌افزا» در زیرساخت‌های بنیادین تولید است.

مدیریت ناترازی دوقلوی آب و برق : قطع و محدودسازی برق صنایع و چاه‌های کشاورزی در پیک تابستان، امروز دیگر یک اختلال مقطعی نیست، بلکه ریسکی ساختاری است که برآورد جریان نقدینگی و ظرفیت اسمی بنگاه‌ها را به چالش می‌کشد. در چنین شرایطی، گذار صنایع استان به سمت «خودتامینی انرژی» از طریق مزرعه‌های خورشیدی و استفاده از پساب صنعتی، یک

توصیه لوکس نیست؛ شرط بقاست. خراسان جنوبی با بالاترین روزهای آفتابی کشور، باید بحران خاموشی را به مزیت نسبی زنجیره انرژی‌های تجدیدپذیر تبدیل کند.

مرز ماهیرود؛ ضرورت بازتعریف هاب لجستیک شرق : مرز ماهیرود نباید صرفاً یک معبر ترانزیتی خام باقی بماند. در تابستان ۱۴۰۵ و با توجه به تثبیت تدریجی برخی پروژه‌های زیرساختی در افغانستان، زمانِ پیاده‌سازی گمرک تخصصی هوشمند، باراندازهای مشترک فرآوری و توسعه پایانه‌های چندوجهی فرا رسیده است. تأخیر در تسهیل تردد و روان‌سازی رویه‌های گمرکی، مزیت ترانزیتی شرق کشور را در رقابت با کریدورهای جایگزین منطقه تضعیف خواهد کرد.

تاب‌آوری بنگاه‌های کوچک و متوسط (SMEs) : بیش از ۸۰ درصد ساختار صنعتی و تجاری استان متکی بر کسب‌وکارهای خرد و متوسط است؛ بنگاه‌هایی که در برابر شوک‌های هزینه‌ای بیشترین آسیب‌پذیری را دارند. راهکار عبور از تابستان پرفشار کنونی، تمرکز بر "چابک‌سازی مالی"، پناه بردن به "ابزارهای تأمین مالی نوین و زنجیره‌ای(SCF) " و تقویت "کنسرسیوم‌های صادراتی" است تا بار هزینه‌های ثابت توزیع و ریسک نقدینگی کاهش یابد.

سخن پایانی

چهار سال گذشته گواه این حقیقت بود که انزوای جغرافیایی تقدیر محتوم شرق کشور نیست؛ آنچه سرنوشت اقتصادی ما را رقم می‌زند، کیفیت تحلیل‌ها، اراده هم‌افزایی میان نخبگان دانشگاهی و فعالان بازار و جسارت در تصمیم‌گیری‌های شجاعانه است.فصلنامه اتاق بازرگانی بیرجند در آغاز پنجمین سال فعالیت خود، متعهدتر از پیش خواهد بود تا پرچم دیده‌بانی داده‌محور، نقد منصفانه و راهبردسازی عمل‌گرایانه را برای شکوفایی پایدار سرزمین قهستان و اعتلای نام بخش خصوصی برافراشته نگه دارد.

۴ شاخص کلیدی در گذر ۴ سال

۱ .دیده‌بان تعرفه‌ای و مقرراتی

تخفیف تعرفه‌ای کالاهای اساسی: اعمال کاهش ۵ تا ۸ درصدی عوارض گمرکی افغانستان بر نهاده‌های دامی، روغن خوراکی و آرد؛ فرصتی برای تسریع در قراردادهای تأمین کوتاه‌مدت.

افزایش تعرفه اقلام لوکس و مشابه بومی: افزایش حقوق ورودی برخی مصنوعات پلاستیکی، مصالح ساختمانی سبک و شوینده‌ها در راستای حمایت از صنایع داخلی افغانستان؛ لزوم بازنگری تجار در سبد کالایی ارسالی.

معافیت ماشین‌آلات و خطوط تولید: تداوم تعرفه ترجیحی (نزدیک به صفر) برای تجهیزات معدنی و ماشین‌آلات دست‌دوم صنعتی؛ مزیت رقابتی ویژه برای صادرکنندگان ماشین‌آلات استان.

۲ .پایش لجستیک و انبارش مرزی

توقف و ترخیص جاده‌ای : با راه‌اندازی فرآیندهای الکترونیکی در منطقه ویژه اقتصادی بیرجند (سایت مرزی)، میانگین توقف ناوگان به کمتر از ۳۶ ساعت رسیده است.

پذیرش و تخلیه روزانه : عبور روزانه بیش از ۴۵۰ دستگاه کامیون ترانزیتی از پایانه مرزی ماهیرود با ثبات کامل جریان دارد.

زنجیره سرد تابستانه : فعال‌سازی مسیر ویژه تخلیه سریع (Fast-Track) برای کالاهای فسادپذیر غذایی و کشاورزی در گرمای تیر و مرداد جهت جلوگیری از افت کیفیت محموله‌ها.

۳ .گلوگاه‌های ترانزیتی و راهکارهای عبور

گلوگاه اول: کمبود کشنده‌های یخچال‌دار

چالش : تقاضای فزاینده فصلی برای حمل میوه، سبزیجات و لبنیات و ناکافی بودن ناوگان مجهز به سردخانه.

راهکار فوری : انعقاد توافق بین‌المللی کوتاه‌مدت برای ورود کشنده‌های یخچال‌دار طرف افغانستانی به باراندازهای اختصاصی مرز.

گلوگاه دوم: ناهماهنگی شیفت‌های کاری و تسویه مالی

چالش : تفاوت ساعات کاری گمرک طرف مقابل و کندی در حواله‌های ریالی-افغانی.

راهکار اتاق : پیگیری استقرار باجه‌های صرافی رسمی و اتصال سامانه‌های نوبت‌دهی دو سوی مرز از طریق شورای گفت‌وگوی استان.

۴ .افق صادرات خدمات فنی-مهندسی و کالاهای ارزش‌افزا

پروژه‌های آب و نیروگاه‌های خورشیدی : نیاز فوری ولایات فراه، نیمروز و هرات به احداث مزارع فتوولتائیک و شبکه‌های انتقال آب؛ بازار دست‌نخورده برای شرکت‌های دانش‌بنیان و مهندسی خراسان جنوبی.

فرآوری و اکتشاف معادن افغانستان : تمایل فعالان اقتصادی همسایه شرقی به واردات خدمات حفاری، مشاوره زمین‌شناسی و واردات مواد ناریه و تجهیزات خردایش سنگ از ایران.

صدور خدمات استاندارد و بسته‌بندی : فرصت تأسیس آزمایشگاه‌های کنترل کیفیت مشترک در پایانه ماهیرود جهت کوتاه‌سازی زمان تأیید نمونه‌های کالایی.

تهدید صادرات کشاورزی را به فرصت تبدیل کنیم

احسان بیکی- رئیس کمیسیون
کشاورزی اتاق بازرگانی بیرجند

بیرجند - احسان بیکی، رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی بیرجند، با اشاره به محدودیت‌های ناشی از محاصره دریایی، تأکید کرد که می‌توان با بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود، این تهدید را به فرصتی برای توسعه صادرات محصولات کشاورزی تبدیل کرد.
وی گفت: تا پیش از این بخش عمده‌ای از محصولات کشاورزی استان از مرزهای جنوبی به کشورهای حوزه خلیج فارس صادر می‌شد، اما با ایجاد محدودیت در مسیرهای دریایی، مرزهای شمالی فعال‌تر شده و مرزهای زمینی شرق و غرب نیز نقش پررنگ‌تری یافته‌اند.بیکی با اشاره به ظرفیت‌های صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی استان افزود: محصولات خاص این منطقه خواهان خود را در بازارهای هدف دارند، هرچند افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل زمینی قیمت تمام‌شده کالا را در کشورهای مقصد بالا برده است. با این حال می‌توان از ظرفیت مرزهای شمالی برای توسعه صادرات محصولات کشاورزی و گلخانه‌ای بهره بیشتری برد.رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی بیرجند خاطرنشان کرد: شرکت‌های توزیع‌کننده حوزه CIS اکنون محصولات باکیفیت را با قیمت‌های مناسب‌تری خریداری می‌کنند. از این‌رو ضروری است فناوری‌های نوین در کوتاه‌ترین زمان ممکن در تولید به‌کار گرفته شود تا کالاهایی با کیفیت بالاتر عرضه گردد.وی با اشاره به روابط موجود با فدراسیون روسیه افزود: می‌توان محصولات ویژه استان را تحت برندهای معتبر و با رعایت استانداردهای روز اروپا تولید و از مسیر مرزهای شمالی صادر کرد. همچنین بازارهای جنوب‌شرقی و شرق آسیا نیز ظرفیت مناسبی دارند که از طریق مسیرهای زمینی شرقی و پاکستان قابل پیگیری است.بیکی تأکید کرد: بسته شدن مرزهای جنوبی ضربه سنگینی به صادرات محصولات کشاورزی به‌ویژه تره‌بار وارد کرده، اما این به‌معنای توقف نیست. دولت باید با حمایت جدی از صنایع تبدیلی و تکمیلی و تزریق منابع مالی و تسهیلات ارزان‌قیمت به واحدهای فرآوری، زمینه تولید محصولات باکیفیت و منطبق با استانداردهای جهانی را فراهم کند تا بتوان از طریق روسیه، ترکیه یا کشورهای واسط، راه صادرات به اروپا و سایر بازارها را هموار ساخت.وی در پایان تصریح کرد: کمبود نسبی برخی محصولات در بازارهای حوزه خلیج فارس تقاضا را افزایش داده است. با ارتقای استانداردها و حمایت هدفمند می‌توان این شرایط را به فرصتی برای ایجاد ارزش افزوده بیشتر و توسعه صادرات کشاورزی تبدیل کرد.

استان می‌تواند به پسکرانه دریایی و هاب لجستیکی شرق ایران تبدیل شود

حسین قربانی- رئیس انجمن کارگزاران گمرکی استان خراسان جنوبی

بیرجند - حسین قربانی، رئیس انجمن کارگزاران گمرکی استان خراسان جنوبی، با اشاره به تحولات اخیر در مسیرهای تجارت دریایی و اختلال در تردد از تنگه هرمز، تأکید کرد که تنوع‌بخشی به مسیرهای تأمین و ترانزیت کالا برای کشور یک ضرورت راهبردی است.وی گفت: وابستگی تجارت به یک مسیر یا مجموعه‌ای محدود از بنادر، در شرایط بحران می‌تواند زنجیره تأمین را با افزایش هزینه، تأخیر و محدودیت مواجه کند. در چنین شرایطی، توسعه مسیرهای مکمل از جمله استفاده هم‌زمان از ظرفیت دریای خزر در شمال، بندر چابهار در جنوب و شبکه ریلی و جاده‌ای کشور اهمیت ویژه‌ای دارد. قربانی افزود: خراسان جنوبی با قرار گرفتن در مجاورت افغانستان و برخورداری از پایانه‌های مرزی ماهیرود و یزدان، می‌تواند نقشی فراتر از یک استان مرزی ایفا کند و به پسکرانه دریایی و هاب لجستیکی شرق ایران تبدیل شود. وی توضیح داد: وقتی از توسعه دریامحور سخن گفته می‌شود، معمولاً استان‌های ساحلی و بنادر در ذهن تداعی می‌شوند؛ اما در اقتصاد حمل‌ونقل، مفهوم دریامحوری بسیار گسترده‌تر است. بندر زمانی نقش مؤثر اقتصادی دارد که به یک پسکرانه قدرتمند متصل باشد؛ یعنی کالا پس از ورود از دریا بتواند به سرعت و با هزینه مناسب به مراکز مصرف، تولید و بازارهای منطقه‌ای منتقل شود. رئیس انجمن کارگزاران گمرکی خراسان جنوبی تصریح کرد: دریامحور شدن خراسان جنوبی به معنای ساخت بندر در استان نیست؛ بلکه به معنای اتصال اقتصاد استان به شبکه بنادر و تجارت دریایی کشور است. کالا ممکن است در بنادر کاسپین، امیرآباد یا چابهار وارد شود، اما بخش مهمی از عملیات لجستیکی، انبارش، توزیع و انتقال آن در مراکزی مانند بیرجند انجام شود و در نهایت از طریق ماهیرود یا یزدان به افغانستان برسد. وی با اشاره به فرصت راهبردی دریای خزر گفت: کالا از روسیه و سایر کشورهای شمالی می‌تواند از طریق دریای خزر به بنادر شمالی ایران منتقل شده و سپس از مسیر ریل و جاده به سمت شرق کشور حرکت کند. قربانی در ادامه به اهمیت مرز ماهیرود پرداخت و افزود: ماهیرود (میل ۷۸) ظرفیت تبدیل شدن به یک مرکز مهم تجارت منطقه‌ای را دارد. این مرز نباید صرفاً محل عبور کامیون تلقی شود، بلکه باید به یک مرکز لجستیکی با خدمات گمرکی، انبارداری، بسته‌بندی، تجمیع کالا، حمل‌ونقل، خدمات مالی و بیمه‌ای و رهگیری محموله تبدیل شود. هرچند هم‌اکنون با زیرساخت‌های ایجادشده در منطقه ویژه اقتصادی ماهیرود، بخشی از این زنجیره تأمین شده است. وی همچنین مرز یزدان را ظرفیت مکمل ماهیرود دانست و تأکید کرد: هدف آن نیست که این دو مرز در برابر یکدیگر قرار گیرند؛ بلکه باید در یک شبکه مکمل مرزی تعریف شوند. ماهیرود می‌تواند محور اصلی ترانزیت و تجارت عمده باشد و یزدان به‌عنوان مسیر پشتیبان عمل کند تا فشار بر زیرساخت‌ها کاهش یابد. قربانی خاطرنشان کرد: برای بهره‌مندی واقعی استان از تجارت دریایی، توسعه مرزها کافی نیست و ایجاد حداقل یک مرکز لجستیکی یا بندر خشک در بیرجند ضروری است. در این مدل، کالا در بندر دریایی تخلیه

شده و سپس به مرکز لجستیکی منتقل می‌شود و از آنجا به ماهیرود یا یزدان و در نهایت افغانستان ارسال می‌گردد. این ساختار استان را از یک مسیر عبور کالا به یک ارزش‌آفرین در زنجیره حمل‌ونقل تبدیل می‌کند. وی افزود: برای اقتصادی شدن این مسیر، باید جریان برگشت کالا نیز فعال شود. خراسان جنوبی و افغانستان ظرفیت‌هایی مانند زعفران، زرشک، عناب، محصولات کشاورزی، مواد معدنی و برخی کالاهای صنعتی دارند که می‌توانند این کریدور را به یک مسیر دوطرفه تجارت منطقه‌ای تبدیل کنند و هزینه حمل برگشت را کاهش دهند. رئیس انجمن کارگزاران گمرکی خراسان جنوبی در پایان تأکید کرد: هدف اصلی حذف بندرعباس یا جایگزینی یک بندر با بندر دیگر نیست؛ بلکه ایجاد یک شبکه تجاری مقاوم و چنددروازه‌ای برای کشور است. برای عملیاتی شدن این ایده باید توسعه مرکز لجستیکی بیرجند و بندر خشک، تقویت زیرساخت‌های ماهیرود و یزدان، بهبود مسیرهای جاده‌ای و ریلی، اتصال مؤثرتر استان به بنادر شمالی و چابهار و شناسایی کالاهای دارای مزیت برای مسیر روسیه–ایران–افغانستان به‌صورت هم‌زمان دنبال شود.

آثار تحریم و محاصره بر بخش خصوصی

احمد پروین، رئیس کمیسیون
معدن اتاق بازرگانی بیرجند

احمد پروین، رئیس کمیسیون معدن اتاق بازرگانی بیرجند، با اشاره به آثار تحریم‌ها گفت: هر اقدامی مانند تحریم که زنجیره ارتباطات و تأمین جهانی را مختل یا قطع کند، اثر آن نقطه‌ای نیست و در تمام سیستم پخش می‌شود. این موضوع طبیعتاً به کمبود کالا یا افزایش هزینه‌های تولید منجر شده و در نهایت رکود اقتصاد منطقه‌ای و جهانی را به دنبال دارد.وی افزود: میزان تأثیر تحریم‌ها به قدرت کشور در وابسته کردن اقتصاد جهان به خود بازمی‌گردد. هرچه اقتصاد ما در تولید منابع اولیه و داشتن حلقه‌هایی از زنجیره ارزش در حوزه‌های مختلف نقش پررنگ‌تری داشته باشد، تحریم‌ها برای جهان هزینه‌سازتر و دردناک‌تر خواهد بود.پروین با اشاره به وابستگی کنونی جهان به چین در حوزه عناصر نادر خاکی تصریح کرد: اگر روزی بحث تحریم چین مطرح شود، این تحریم برای جهان دردناک است و چین می‌تواند از این وابستگی به‌عنوان ابزار استفاده کند.رئیس کمیسیون معدن اتاق بازرگانی بیرجند خاطرنشان کرد: متأسفانه نقش ما در این زنجیره‌ها نسبت به سال‌های گذشته کاهش یافته است، در حالی که می‌توانست مؤثرتر باشد تا جهان نتواند بدون حضور اقتصادی ما زندگی راحتی داشته باشد. با این حال تحریم‌ها همچنان تأثیر دارند و میزان این تأثیر در شرایط مختلف برای کشورهای گوناگون متفاوت است.

از شمّ تجاری تا تصمیم‌گیری داده‌محور

۱. چرا «شمّ تجاری» سنتی در سال ۱۴۰۵ دیگر کافی نیست؟

در فضای تجارت امروز و رقابت فشرده در بازارهای پیرامونی (به‌ویژه افغانستان و آسیای میانه)، اتکا صرف به تجربه‌ی ذهنی و ارتباطات سنتی هزینه‌ی پنهان بالایی به بنگاه‌ها تحمیل می‌کند. نوسانات نرخ ارز، تغییرات ناگهانی تعرفه‌های وارداتی کشورهای هدف، و هزینه‌های بالای لجستیک اقتضا می‌کند که مدیران بنگاه‌های کوچک و متوسط (SME) استان به سمت **"هوش اقتصادی"** و **"تصمیم‌گیری مبتنی بر داده"** گام بردارند. هوش تجاری (BI) دیگر ابزار لوکس شرکت‌های بزرگ پایتخت نیست؛ بلکه اکسیژن حیات بنگاه‌های مرزی است.

۳ گام برای پیاده‌سازی هوش تجاری در بنگاه‌های خراسان جنوبی

اگر مدیر یک واحد فرآوری (زرشک، عناب، مواد معدنی) یا شرکت صادرکننده هستید، از همین امروز می‌توانید با این سه ابزار سبک، کار را شروع کنید:

گام اول: رصد و پیش‌بینی قیمت‌ها با ابزارهای داده‌کاو منبع‌باز

کاربرد : ردیابی قیمت جهانی و منطقه‌ای نهاده‌ها، مواد معدنی و فرآورده‌های کشاورزی بدون نیاز به تیم‌های گران‌قیمت تحقیقات بازار.

ابزارهای ساده : استفاده از فیدهای هوشمند Google Alerts با کلیدواژه‌های اختصاصی تجاری، پلتفرم‌های تحلیل داده‌های گمرکی و ابزارهای هوش مصنوعی مولد برای خلاصه‌سازی روزانه گزارش‌های تجاری افغانستان و پاکستان.

گام دوم: بهینه‌سازی زنجیره تأمین و کاهش هزینه‌های انبارش

کاربرد : جلوگیری از خواب سرمایه و فساد کالاهای کشاورزی در انبارهای مرزی ماهیرود با استفاده از نرم‌افزارهای پیش‌بینی تقاضای فصلی.

راهکار اجرایی : بهره‌گیری از مدل‌های ساده پیش‌بینی سری‌های زمانی در اکسل یا داشبوردهای آماده Power BI برای تطبیق حجم تولید استان با پیک تقاضای تابستانه در بازارهای همسایه.

گام سوم: کشف بازارهای صادراتی جدید با تحلیل خوشه‌ای

کاربرد : شناسایی شهرهای هدف در افغانستان یا سایر کشورهای همسایه که بیشترین نیاز و کمترین رقیب را در حوزه محصولات استراتژیک استان (مثل فرآورده‌های معدنی یا صنایع غذایی) دارند.

مدیر گرامی، برای ارزیابی آمادگی واحد خود در سال ۱۴۰۵، به این ۴ سؤال پاسخ دهید:

۱. آیا به صورت ماهیانه، داده‌های فروش، هزینه‌های لجستیک مرزی و قیمت تمام‌شده را در یک داشبورد بصری ثبت می‌کنید؟

۲. آیا تغییرات تعرفه‌ای کشورهای هدف را پیش از ابلاغ رسمی و از طریق منابع دیده‌بانی رصد می‌کنید؟

۳. آیا برای کانال‌های توزیع خود در بازار افغانستان، برنامه مبتنی بر تحلیل رفتار مصرف‌کننده محلی دارید؟

٤. آیا پرسنل کلیدی شما با ابزارهای نوین تحلیل داده و هوش مصنوعی مولد در کسب‌وکار آشنایی دارند؟

هوش تجاری در شرق کشور به معنای دسترسی به تجهیزات پیچیده نیست؛ بلکه تغییر زاویه دید از **"واکنش به رویدادها"** به **"پیش‌بینی روندها"** است. صفحات پیش‌روی این شماره از فصلنامه، شواهدی عینی از این گذار را به شما نشان خواهند داد.

سیگنال های
کلیدی
در
۴ رقم

شاخص	مقدار تابستان ۱۴۰۵	سیگنال برای بازرگان
رشد ارزش مبادلات صادراتی	+۱۸٪ نسبت به سال قبل	تداوم رونق تقاضا در مرز ماهیرود
شرکت‌های فعال در مرز	۴۸۰ +بنگاه	افزایش عمق رقابت و ضرورت تمایز کیفی
سهم خدمات مهندسی در پروژه‌ها	۲۲٪ رشد سالانه	گذار تدریجی از خام‌فروشی کالا به صادرات تخصص
میانگین ترخیص مرزی	۱.۵ روز کاری	بهینه‌سازی جریان نقدینگی و کاهش خواب سرمایه

توصیه راهبردی تابستان :"با توجه به تغییر سیاست‌های گمرکی کابل به سمت حمایت از خطوط تولید، فعالان اقتصادی استان بهتر است از فروش کالاهای مصرفی ساده به سمت تأمین ماشین‌آلات، تجهیزات انرژی خورشیدی و بسته‌های مشاوره فنی-مهندسی حرکت کنند."

آیین بهره‌برداری از مخزن ۵ میلیون لیتری مازوت با حضور استاندار خراسان جنوبی و ریاست اتاق بازرگانی بیرجند

نشست مشترک رئیس کمیسیون معدن اتاق بازرگانی بیرجند با مدیرکل آموزش فنی‌وحرفه‌ای خراسان جنوبی و سرمایه‌گذار صنعت سنگ با محوریت پیوند آموزش‌های مهارتی با نیاز بازار و توسعه زنجیره ارزش سنگ و گوهرسنگ

پیام تبریک ریاست اتاق بازرگانی بیرجند به مناسبت ده تیرماه روز صنعت و معدن

دیدار رئیس اتاق بازرگانی بیرجند و فعالان اقتصادی بخش صنعت و معدن با مدیرکل صمت استان

دیدار رئیس اتاق بازرگانی بیرجند و فعالان اقتصادی بخش صنعت و معدن با مدیرکل صمت

دیدارجناب آقای دکتر محمدرضا مجیدی،دبیر کل مجمع مجالس آسیایی و رئیس پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام با جناب آقای مهندس خامه زر ریاست اتاق بازرگانی بیرجند

برگزاری مجمع عمومی سالیانه اتاق مشترک بازرگانی ایران و افغانستان

در این نشست، پس از خیرمقدم و آغاز رسمی جلسه، گزارش عملکرد هیئت‌مدیره، گزارش مالی، گزارش بازرس قانونی و گزارش حسابرسی ارائه شد. همچنین از سایت و دایرکتوری جدید اتاق مشترک رونمایی شد و بودجه سال ۱۴۰۵، ورودیه و حق عضویت اعضا و روزنامه کثیرالانتشار مورد بررسی و تصویب قرار گرفت.

در ادامه، نامزدهای هیئت‌مدیره و بازرس قانونی معرفی شدند و پس از برگزاری فرآیند رأی‌گیری و شمارش آرا، با حضور بیش از ۷۵ درصد واجدین شرایط، اعضای جدید هیئت‌مدیره و بازرسین قانونی اتاق مشترک بازرگانی ایران و افغانستان انتخاب شدند.

اعضای اصلی هیئت مدیره به ترتیب حروف الفبا :

محمود امتی- محمد بهادری - رامین سنایی فر - محمود سیادت - اسماعیل فاضل مدنی- حسین محمدیان- سید هادی نبی زاده

اعضای علی البدل هیئت مدیره به ترتیب حروف الفبا :

سید محمد دانش علاقه بند- امیر نعمت الله طائفی شاندیز

بازرس اصلی اتاق :

دین محمد فیض محمدی

بازرس علی البدل اتاق :

سید سجاد انوشه

حضور دبیر اتاق بازرگانی بیرجند در پنجمین نشست دبیران اجرایی اتاق‌های سراسر کشور

پنجمین نشست دبیران اجرایی اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی سراسر کشور با حضور رئیس، اعضای هیأت رئیسه، دبیرکل، معاونان اتاق ایران و دبیران اجرایی اتاق‌های سراسر کشور برگزار شد .در این نشست، دبیر اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند نیز حضور یافت و در جریان بررسی مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی بخش خصوصی و نشست‌های تخصصی پیرامون ارتقای نظام اجرایی اتاق‌های بازرگانی، به بیان دیدگاه‌ها، تبادل تجربیات و هم‌اندیشی با سایر دبیران اجرایی کشور پرداخت.

حضور نمایندگان اتاق بازرگانی بیرجند در همایش ملی شبکه‌سازی کمیسیون‌های متناظر اتاق‌های سراسر کشور

نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند با هدف توسعه تعاملات تخصصی، تقویت ارتباطات میان کمیسیون‌های استانی و ملی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های کارشناسی بخش خصوصی، در همایش ملی شبکه‌سازی کمیسیون‌های متناظر اتاق‌های سراسر کشور حضور یافتند .در این همایش، رئیس کمیسیون معدن، رئیس کمیسیون مسئولیت‌های اجتماعی، رئیس کمیسیون عمران، رئیس کمیسیون صادرات و واردات و مسئول کمیسیون‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند حضور داشتند و در نشست‌های تخصصی، کارگروه‌های هم‌اندیشی و برنامه‌های این رویداد با رؤسا و اعضای کمیسیون‌های متناظر سایر اتاق‌های بازرگانی کشور به تبادل نظر و انتقال تجربیات پرداختند .این همایش با حضور رئیس و اعضای هیئت‌رئیسه اتاق ایران، رؤسای کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران، دبیران و نمایندگان کمیسیون‌های اتاق‌های بازرگانی سراسر کشور برگزار شد. هدف از برگزاری این رویداد، ایجاد شبکه‌ای منسجم میان کمیسیون‌های تخصصی، ارتقای هماهنگی در پیگیری مطالبات بخش خصوصی، انتقال تجربیات موفق، هم‌افزایی ظرفیت‌های کارشناسی و افزایش نقش کمیسیون‌ها در فرآیند تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری اقتصادی عنوان شد .در این نشست، بر ضرورت تقویت ارتباط مستمر میان کمیسیون‌های ملی و استانی، تدوین برنامه‌های مشترک، استفاده از ظرفیت‌های تخصصی فعالان اقتصادی و ارائه راهکارهای کارشناسی برای رفع موانع تولید، تجارت، صادرات، سرمایه‌گذاری و بهبود محیط کسب‌وکار تأکید شد.

همایش گرامیداشت روز فناوری اطلاعات خراسان جنوبی؛ هم‌افزایی برای توسعه اقتصاد دیجیتال و تجاری‌سازی فناوری

همایش گرامیداشت روز فناوری اطلاعات خراسان جنوبی با همکاری کمیسیون فناوری اطلاعات و ارتباطات اتاق بیرجند و اداره‌کل ارتباطات و فناوری اطلاعات استان، با حضور استاندار خراسان جنوبی، مدیران دستگاه‌های اجرایی، فعالان بخش خصوصی، شرکت‌های فناور و دانشگاهیان برگزار شد؛ رویدادی که با هدف معرفی توانمندی‌های زیست‌بوم فناوری استان، توسعه همکاری‌های بین‌بخشی و تسریع در تجاری‌سازی فناوری‌های نوین برگزار شد.

امضای دو تفاهم نامه با حضور استاندار خراسان جنوبی

امضای دو تفاهم‌نامه با حضور استاندار خراسان جنوبی؛ گامی برای توسعه آموزش، توانمندسازی و تجاری‌سازی فناوری در حاشیه همایش گرامیداشت روز فناوری اطلاعات خراسان جنوبی، با حضور استاندار خراسان جنوبی، دو تفاهم‌نامه همکاری با هدف توسعه زیست‌بوم فناوری، ارتقای مهارت‌ها و حمایت از تجاری‌سازی فناوری‌های نوین به امضا رسید .نخستین تفاهم‌نامه با محوریت آموزش، تجاری‌سازی و توانمندسازی در حوزه فناوری اطلاعات میان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند، اداره‌کل ارتباطات و فناوری اطلاعات استان و اداره‌کل آموزش فنی و حرفه‌ای خراسان جنوبی منعقد شد .این تفاهم‌نامه با هدف توسعه مهارت‌های تخصصی، حمایت از فعالان حوزه فناوری اطلاعات، ایجاد مسیرهای جدید برای توانمندسازی نیروی انسانی و فراهم‌سازی زمینه ورود ایده‌ها و محصولات فناورانه به بازار اجرا خواهد شد.

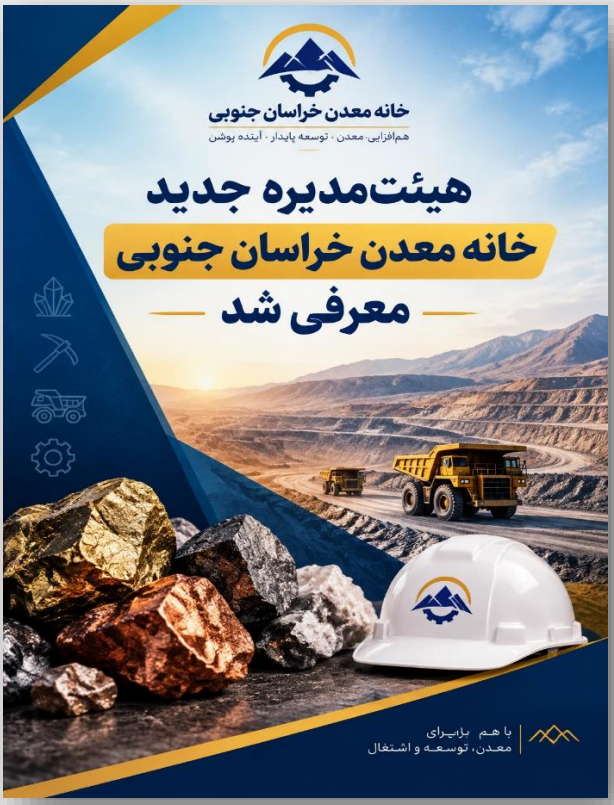
تعهدات ارزی صادرکنندگان و روشهای ایفای آن که صادرکنندگان قادر به آن نیستند

علیرضا خامه زر- رئیس اتاق بازرگانی بیرجند

علیرضا خامه زر، رئیس اتاق بازرگانی بیرجند، با اشاره به موانع ساختاری پیش روی صادرات غیرنفتی کشور، مهم‌ترین چالش را نوسانات نرخ ارز و بی‌ثباتی قیمت‌ها دانست و تأکید کرد که این موضوع سبب ناتوانی تولیدکنندگان و تجار در ایفای تعهدات قراردادهای تجاری و از دست رفتن بازارهای هدف شده است. وی در ادامه به موضوع تعهدات ارزی صادرکنندگان اشاره کرد و گفت: صادرکنندگان قادر به ایفای بسیاری از روش‌های فعلی رفع تعهدات ارزی نیستند. راهکار اساسی، برداشتن موضوع رفع تعهدات ارزی از صادرات و عدم دخالت دولت به‌ویژه بانک مرکزی در حوزه تجارت خارجی است. اگر دولت بر این باور است که باید سهمی از صادرات داشته باشد، می‌تواند این سهم را از طریق روش‌های دیگری مانند وضع عوارض بر کالاهای صادراتی، تعیین ارزش پایه منطقی برای کالاها و اخذ عوارض معقول در روز انجام تشریفات گمرکی اعمال کند، نه از طریق تعهدات ارزی. خامه زر با اشاره به شرایط ناشی از نوسانات ارزی، تحریم‌ها و تنش‌های منطقه‌ای افزود: صادرکنندگان از دولت می‌خواهند با بهره‌گیری از ابزارهای دیپلماسی تجاری و بدون ورود به مسائل سیاسی، از طریق عضویت در موافقت‌نامه‌های تجاری دوجانبه یا چندجانبه، زمینه حضور کالاها، خدمات فنی و مهندسی و محصولات ایرانی را در بازارهای هدف فراهم سازد و به راهکارهای پیشنهادی بخش خصوصی توجه کند. رئیس اتاق بازرگانی بیرجند همچنین نقش اتاق‌های بازرگانی را یادآور شد و تصریح کرد: اتاق‌ها باید با همتایان خارجی خود به دور از مسائل سیاسی ارتباط برقرار کنند، از ابزار دیپلماسی برای رفع چالش‌ها استفاده نمایند، راهکارهای تجارت، حمل‌ونقل و ترانزیت را تسهیل کنند، با بخش‌های دولتی مرتبط ارتباط مستمر داشته باشند، راهکارهای منطقی پیشنهاد دهند، اطلاعات لازم را در اختیار تصمیم‌گیرندگان قرار دهند و خطرات و ریسک‌های فضای کسب‌وکار را به دولت منتقل کنند تا با همکاری دولت‌های کشورهای هدف، مسائل حل شود. وی در بخش دیگری از سخنان خود به اهمیت راهبردی مسیرهای شمال‌غرب کشور اشاره کرد و گفت: ظرفیت این مرزها باید در خدمت کل کشور قرار گیرد و از امکانات مرزهای زمینی و دریایی به‌صورت بهینه استفاده شود. متأسفانه در روزهای اخیر شاهد توقف کامیون‌ها در مرزهای شمال‌غرب و کندی حرکت قطارها هستیم. تشکیل مدیریت واحد مرزی در مرزهای غربی کشور ضروری است تا با ایجاد هماهنگی میان دستگاه‌های مسئول، روند تردد کامیون‌ها و حرکت قطارها تسهیل شود و از ظرفیت‌های موجود برای توسعه صادرات و ترانزیت بهره‌برداری مطلوب صورت گیرد. خامه زر در خصوص ظرفیت مسیرهای ترانزیتی شمال‌غرب و تأثیر موافقت‌نامه تجاری اتحادیه اقتصادی اوراسیا نیز اظهار داشت: این مسیرها ظرفیت بسیار خوبی برای توسعه صادرات دارند. مرزهایی مانند بازرگان، سرو و رازی و دیگر گذرگاه‌های شمال‌غربی می‌توانند زمینه ورود به بازارهای اروپا و توسعه تجارت با کشورهای مختلف را فراهم کنند. با این حال، امروز شاهد شکل‌گیری صف‌های طولانی، کندی تردد کامیون‌ها و

تأخیر در جابه‌جایی کالاها هستیم. در دو سوی مرز صف تشکیل می‌شود؛ کامیون‌های ایرانی در ترکیه برای بارگیری با مشکل مواجه‌اند و کامیون‌های ترکیه‌ای نیز در ایران با مسائل مشابهی روبه‌رو هستند. استان‌های مرزی و مسئولان دو کشور باید برای رفع این مشکلات همکاری کنند و اقدامات مؤثری برای تسهیل تردد، کاهش زمان توقف و تسریع جابه‌جایی کالاها انجام دهند. وی افزود: موافقت‌نامه‌های تجاری از جمله توافق با اتحادیه اقتصادی اوراسیا فرصت‌های خوبی برای حضور کالاها و خدمات فنی و مهندسی ایران ایجاد می‌کنند، اما اگر موانع داخلی به‌ویژه تعهدات ارزی برطرف نشود، بخش زیادی از این فرصت‌ها از بین خواهد رفت. زمانی که صادرکننده از امنیت و ثبات لازم برخوردار نباشد و نداند پس از صادرات چگونه و با چه هزینه‌ای تعهدات ارزی را ایفا کند، نمی‌تواند با اطمینان برنامه‌ریزی کند. افزوده‌شدن هزینه‌های رفع تعهدات ارزی به قیمت تمام‌شده نیز قدرت رقابت قیمتی کالای ایرانی را کاهش می‌دهد. خامه زر ادامه داد: تحریم‌ها، رقابت سایر کشورها، مشکلات انتقال پول و بی‌ثباتی نرخ ارز از دیگر چالش‌های جدی هستند. بی‌ثباتی نرخ ارز مستقیماً بر قیمت‌ها و هزینه‌های تولید تأثیر می‌گذارد و حتی انعقاد قراردادهای کوتاه‌مدت یک‌ماهه را دشوار می‌سازد، چه رسد به قراردادهای بلندمدت. در چنین شرایطی تولیدکننده و صادرکننده نمی‌تواند قیمت نهایی را برای مدت طولانی مشخص کند و با اطمینان به خریدار خارجی تعهد بدهد. رئیس اتاق بازرگانی بیرجند در پاسخ به پرسش درباره مهم‌ترین اولویت برای اثرگذاری بر تصمیم‌های سیاست‌گذاران تأکید کرد: مهم‌ترین اولویت، رفع موانع پیش روی صادرات به‌ویژه مشکلات مرتبط با تعهدات ارزی است. در کنار آن باید روابط با کشورهای همسایه، به‌خصوص کشورهایی که مرز زمینی با ایران دارند، تقویت شود و از طریق تفاهم‌نامه‌ها و توافق‌های مؤثر، تجارت و صادرات تسهیل گردد. وی به ضرورت تفاهم در زمینه استانداردهای صادراتی، تسهیل ورود و خروج کالاها، شناسایی مسیرهای قانونی و قابل‌اتکای انتقال پول و تقویت همکاری‌های مالی با کشورهای هدف اشاره کرد و افزود: تسهیل امور در مرزها و کاهش زمان توقف کامیون‌ها نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. هرچه مدت توقف بیشتر باشد، هزینه‌های حمل‌ونقل افزایش می‌یابد و تحویل به‌موقع کالا با مشکل مواجه می‌شود. این موضوع نیازمند هماهنگی میان دستگاه‌های مسئول دو کشور و انعقاد موافقت‌نامه‌های دوجانبه در حوزه حمل‌ونقل و لجستیک است. خامه زر در پایان خاطرنشان کرد: صرف انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری کافی نیست و باید زمینه اجرای مؤثر آن‌ها فراهم شود. اولویت‌های سیاست‌گذاران باید شامل رفع موانع تعهدات ارزی، ایجاد ثبات بیشتر در فضای اقتصادی، تسهیل انتقال پول، تقویت روابط تجاری با همسایگان، هماهنگی در مرزها و انعقاد توافق‌های دوجانبه در حوزه حمل‌ونقل و لجستیک باشد تا بتوان از ظرفیت مسیرهای ترانزیتی و موافقت‌نامه‌های تجاری به‌صورت مؤثر استفاده کرد و زمینه افزایش صادرات و حضور پایدار کالاهای ایرانی در بازارهای خارجی را فراهم آورد.

با تأیید اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و خانه معدن ایران،هیئت‌مدیره جدید خانه معدن خراسان جنوبی معرفی شد .با تایید صورتجلسه مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده هیئت‌مدیره از سوی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، ترکیب جدید هیئت‌مدیره، بازرسان و دبیر خانه معدن خراسان جنوبی برای دوره جدید فعالیت این تشکل معرفی شد .احمد پروین، ابوالفضل جهانگرد، احمدرضا خزاعی، حامد کریم‌پورفرد، داوود رئیسی، امیرحسین فومنی و سیدحسین خرادشادی‌زاده به‌عنوان اعضای اصلی هیئت‌مدیره برای مدت سه سال انتخاب شدند. علیرضا باقری و اسماعیل زمانی نیز به‌عنوان اعضای علی‌البدل هیئت‌مدیره برگزیده شدند .در بخش بازرسان نیز سیدرضا حقانی ثانی به‌عنوان بازرس اصلی و فائزه نخعی به‌عنوان بازرس علی‌البدل برای مدت یک سال انتخاب شدند .در نخستین نشست هیئت‌مدیره، داوود رئیسی به‌عنوان رئیس هیئت‌مدیره، احمدرضا خزاعی به‌عنوان نایب‌رئیس هیئت‌مدیره، سیدحسین خراشادی‌زاده به‌عنوان خزانه‌دار و امیرحسین فومنی به‌عنوان منشی، احمد پروین، ابوالفضل جهانگرد و حامد کریم‌پورفرد به‌عنوان اعضای هیئت‌مدیره، مسئولیت خود را برای مدت سه سال بر عهده گرفتند .بر اساس این گزارش، علیرضا عابدی نیز خارج از اعضای هیئت‌مدیره، به‌عنوان دبیر خانه معدن استان خراسان جنوبی انتخاب شد .خانه معدن خراسان جنوبی به‌عنوان تشکل تخصصی بخش معدن، نقش مهمی در پیگیری مطالبات فعالان معدنی، تعامل با دستگاه‌های اجرایی، حمایت از سرمایه‌گذاری و توسعه بخش معدن استان ایفا می‌کند.

کسب عنوان پرافتخار

پیشکسوت برتر صنعت

جناب آقای مهندس زینلی

مدیرعامل محترم شرکت دانش‌بنیان کویرتایر

با سلام و احترام

کسب عنوان پرافتخار «پیشکسوت برتر صنعت»، افتخاری ارزشمند و شایسته برای جنابعالی، جامعه صنعت کشور و به‌ویژه استان نخبه‌پرور خراسان جنوبی؛ افتخاری که حاصل سال‌ها مدیریت هوشمندانه، تلاش مستمر، نگاه آینده‌نگر و نقش‌آفرینی مؤثر در مسیر تولید، اشتغال و توسعه صنعتی **ایران و خراسان جنوبی** به شمار می‌رود.

بی‌تردید، حضور مؤثر جنابعالی در عرصه صنعت و هدایت یکی از مجموعه‌های موفق دانش‌بنیان کشور، نقشی ماندگار در ارتقای توان تولید ملی، افزایش بهره‌وری، توسعه فناوری و تقویت جایگاه بخش خصوصی داشته است.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند، این موفقیت ارزشمند را به جنابعالی، خانواده بزرگ **شرکت دانش‌بنیان کویرتایر** و تمامی فعالان صنعت کشور صمیمانه تبریک عرض نموده و از خداوند متعال، دوام عزت، سلامتی و توفیقات روزافزون شما را در مسیر اعتلای صنعت و اقتصاد ایران اسلامی مسئلت دارد.

علیرضا خامه‌زر

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند

بررسی راهکارهای عملیاتی و حمایتی برای تعیین تکلیف تعهدات ارزی در اتاق بازرگانی بیرجند

نشستی با هدف بررسی راهکارهای عملیاتی و حمایتی در راستای تعیین تکلیف تعهدات ارزی فعالان اقتصادی، با حضور مسئولان دستگاه‌های اجرایی، نمایندگان بخش‌های دولتی، دستگاه‌های نظارتی و جمعی از فعالان اقتصادی در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند برگزار شد. در این نشست، حاضران ضمن بررسی آخرین وضعیت تعهدات ارزی و چالش‌های پیش‌روی صادرکنندگان و تولیدکنندگان، به تبادل نظر درباره راهکارهای اجرایی برای تسهیل فرآیند رفع تعهدات ارزی و کاهش موانع موجود پرداختند. شرکت‌کنندگان بر ضرورت هم‌افزایی میان دستگاه‌های اجرایی، نهادهای نظارتی و بخش خصوصی تأکید کردند و خواستار اتخاذ تصمیمات حمایتی و اجرای راهکارهای عملیاتی به منظور رفع مشکلات فعالان اقتصادی، تسهیل فعالیت‌های تجاری و تقویت صادرات استان شدند. در پایان این جلسه، مقرر شد پیشنهادها و جمع‌بندی‌های ارائه‌شده پس از بررسی‌های کارشناسی، از طریق مراجع ذی‌ربط پیگیری و زمینه اجرای راهکارهای مؤثر برای تعیین تکلیف تعهدات ارزی فراهم شود .

خراسان جنوبی آماده گسترش صادرات، جذب سرمایه‌گذاری و توسعه همکاری‌های اقتصادی با چین است

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند با تأکید بر ظرفیت‌های گسترده خراسان جنوبی در حوزه‌های کشاورزی، معدن، انرژی خورشیدی، گردشگری و تجارت مرزی گفت: این استان آمادگی کامل دارد تا با توسعه ارتباطات با کشور چین، زمینه افزایش صادرات، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و گسترش همکاری‌های اقتصادی مشترک را فراهم کند.

اتاق بازرگانی در بزنگاه اقتصاد ایران؛ از مطالبه‌گری تا راهبری توسعه اقتصادی خراسان جنوبی

ابوالفضل آرزومندان-دبیر اتاق بازرگانی

اقتصاد ایران در میانه دهه ۱۴۰۰ با مجموعه‌ای از بحران‌های هم‌زمان و درهم‌تنیده مواجه است؛ بحران‌هایی که دیگر نمی‌توان آنها را صرفاً با سیاست‌های کوتاه‌مدت پولی یا مالی مدیریت کرد. کاهش نرخ تشکیل سرمایه ثابت، فرسودگی زیرساخت‌های تولید، ناترازی انرژی، تداوم تورم مزمن، افت بهره‌وری، محدودیت‌های تجارت خارجی، بی‌ثباتی فضای کسب‌وکار، کاهش قدرت پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد و ضعف هماهنگی نهادی، تصویری از اقتصادی را ترسیم می‌کند که بیش از هر زمان دیگری به اصلاحات ساختاری نیاز دارد. در چنین شرایطی، پرسش اساسی این است که جایگاه اتاق بازرگانی در معماری جدید حکمرانی اقتصادی کشور کجاست؟ آیا اتاق همچنان باید تنها نهادی برای انعکاس مطالبات فعالان اقتصادی باشد یا آنکه باید به نهادی اندیشه‌ورز، سیاست‌پژوه و توسعه‌گرا تبدیل شود که بتواند در فرآیند تصمیم‌سازی کشور نقش مؤثر ایفا کند؟ واقعیت آن است که اقتصاد ایران دیگر ظرفیت اداره شدن با تصمیم‌های جزیره‌ای و بخشی را ندارد. توسعه اقتصادی بدون مشارکت واقعی بخش خصوصی امکان‌پذیر نیست و بخش خصوصی نیز بدون وجود نهادهای میانجی قدرتمند، قادر به اثرگذاری بر سیاست‌های عمومی نخواهد بود. اتاق‌های بازرگانی دقیقاً برای پر کردن همین خلأ نهادی شکل گرفته‌اند. امروزه در بسیاری از اقتصادهای موفق، اتاق‌های بازرگانی صرفاً نماینده تجار نیستند؛ بلکه مراکز تولید دانش اقتصادی، ارائه تحلیل‌های سیاستی، آینده‌پژوهی اقتصادی، پایش محیط کسب‌وکار و طراحی راهکارهای توسعه منطقه‌ای محسوب می‌شوند. تفاوت اصلی میان یک اتاق سنتی و یک اتاق توسعه‌گرا، در نوع نگاه آن به اقتصاد است. اتاق سنتی عمدتاً پس از وقوع مشکل واکنش نشان می‌دهد، اما اتاق توسعه‌گرا پیش از شکل‌گیری بحران، آن را شناسایی و برای مدیریت آن راهکار ارائه می‌کند.

ضرورت تغییر نقش اتاق در اقتصاد ایران

قانون به درستی اتاق بازرگانی را مشاور سه قوه معرفی کرده است؛ اما مشاوره زمانی معنا پیدا می‌کند که مبتنی بر داده، پژوهش، تحلیل و آینده‌نگری باشد. در شرایط کنونی، کشور بیش از هر چیز به نهادهایی نیاز دارد که بتوانند پیامد اقتصادی سیاست‌های عمومی را پیش از اجرا ارزیابی کنند. اقتصاد ایران از نبود «ارزیابی اثرات سیاستی» رنج می‌برد. بسیاری از تصمیمات اقتصادی بدون بررسی آثار آنها بر تولید، صادرات، سرمایه‌گذاری، اشتغال و رقابت‌پذیری اتخاذ می‌شوند. اتاق بازرگانی می‌تواند این خلأ را با ایجاد مراکز سیاست‌پژوهی و ارائه گزارش‌های کارشناسی منظم جبران کند. از سوی دیگر، مطالبه‌گری نیز نیازمند بازتعریف است. مطالبه‌گری حرفه‌ای به معنای مخالفت با دولت نیست، بلکه به معنای ارائه پیشنهادهای عملی، مستند و قابل اجرا برای اصلاح سیاست‌هاست. هرچه کیفیت تحلیل‌های اتاق افزایش یابد، احتمال اثرگذاری آن بر تصمیمات ملی نیز بیشتر خواهد شد.

خراسان جنوبی؛ استانی با مزیت‌های فراوان و ارزش افزوده اندک

نگاهی واقع‌بینانه به اقتصاد خراسان جنوبی نشان می‌دهد که مشکل اصلی استان، کمبود ظرفیت نیست؛ بلکه ضعف در تبدیل ظرفیت‌ها به ثروت است.این استان از بزرگ‌ترین ذخایر معدنی شرق کشور برخوردار است؛ اما بخش قابل توجهی از مواد معدنی همچنان به صورت خام یا با کمترین میزان فرآوری از استان خارج می‌شوند. زنجیره ارزش بسیاری از محصولات معدنی در داخل استان شکل نگرفته و همین موضوع موجب خروج ارزش افزوده، اشتغال و سرمایه از منطقه شده است.در بخش کشاورزی نیز شرایط مشابهی وجود دارد. محصولاتی همچون زعفران، زرشک، عناب و گیاهان دارویی دارای مزیت نسبی و حتی مزیت

رقابتی هستند، اما سهم استان از بازارهای جهانی این محصولات متناسب با ظرفیت واقعی آن نیست. ضعف در بسته‌بندی، برندسازی، بازاریابی بین‌المللی، صنایع تبدیلی و شبکه‌های صادراتی موجب شده بخش مهمی از منافع اقتصادی این محصولات نصیب سایر استان‌ها یا کشورهای دیگر شود.از سوی دیگر، مرز ماهیرود به عنوان یکی از مهم‌ترین دروازه‌های تجارت ایران با افغانستان، هنوز نتوانسته نقش واقعی خود را در توسعه منطقه ایفا کند. نبود زیرساخت‌های لجستیکی، محدودیت خدمات پشتیبانی تجارت، ضعف حمل‌ونقل ترکیبی و ناپایداری برخی سیاست‌های تجاری، موجب شده ظرفیت این مرز کمتر از توان واقعی آن مورد استفاده قرار گیرد.

اتاق بازرگانی؛ از نمایندگی بخش خصوصی تا راهبری توسعه

در چنین شرایطی، اتاق بازرگانی بیرجند باید مأموریت خود را فراتر از پیگیری مسائل روزمره اعضا تعریف کند. امروز انتظار از اتاق، طراحی آینده اقتصاد استان است.

این راهبری توسعه‌ای مستلزم چند تحول اساسی است:

نخست، ایجاد نظام جامع رصد اقتصادی استان و تولید مستمر داده‌های قابل اتکا برای تصمیم‌گیران.

دوم، تدوین نقشه راه سرمایه‌گذاری مبتنی بر مزیت‌های رقابتی هر شهرستان و هر بخش اقتصادی.

سوم، تقویت دیپلماسی اقتصادی استان با تمرکز بر بازار افغانستان، آسیای مرکزی و کشورهای عضو اکو.

چهارم، توسعه زنجیره ارزش محصولات معدنی و کشاورزی به جای خام‌فروشی.

پنجم، هدایت سرمایه‌گذاری به سمت صنایع دانش‌بنیان، اقتصاد دیجیتال، انرژی‌های تجدیدپذیر و صنایع کم‌آب‌بر.

ششم، ایجاد پیوند مؤثر میان دانشگاه، مراکز پژوهشی، شرکت‌های دانش‌بنیان و بخش خصوصی برای حل مسائل واقعی تولید.

توسعه بدون سرمایه اجتماعی امکان‌پذیر نیست

تجربه کشورهای موفق نشان می‌دهد توسعه اقتصادی پیش از آنکه محصول منابع طبیعی باشد، نتیجه کیفیت نهادهاست. هر اندازه اعتماد میان دولت، بخش خصوصی و جامعه بیشتر باشد، هزینه مبادله کاهش یافته و سرمایه‌گذاری افزایش می‌یابد.اتاق بازرگانی می‌تواند یکی از مهم‌ترین نهادهای تقویت‌کننده سرمایه اجتماعی در اقتصاد ایران باشد؛ مشروط بر آنکه استقلال حرفه‌ای، شفافیت، پاسخگویی، تخصص‌گرایی و مشارکت جمعی را سرلوحه فعالیت خود قرار دهد.

جمع‌بندی

اقتصاد ایران وارد مرحله‌ای شده است که دیگر نسخه‌های مقطعی و سیاست‌های واکنشی پاسخگوی مسائل آن نیست. امروز کشور به نهادهایی نیاز دارد که علاوه بر بیان مشکلات، قدرت تحلیل، طراحی سیاست و ارائه راه‌حل داشته باشند.اتاق بازرگانی بیرجند می‌تواند با اتکا به ظرفیت نخبگان، فعالان اقتصادی و سرمایه اجتماعی استان، به اتاق فکر توسعه شرق کشور تبدیل شود؛ نهادی که نه صرفاً صدای بخش خصوصی، بلکه شریک راهبردی دولت در تحقق رشد اقتصادی، افزایش بهره‌وری، توسعه صادرات، جذب سرمایه‌گذاری و ارتقای رفاه مردم باشد.اگر قرار است خراسان جنوبی در افق توسعه ملی جایگاهی متناسب با ظرفیت‌های خود پیدا کند، این هدف تنها با تغییر نگرش از «مطالبه‌گری صرف» به «راهبری هوشمند توسعه» محقق خواهد شد؛ راهبری‌ای که بر دانش، گفت‌وگوی نهادی، شواهد اقتصادی و تصمیم‌سازی علمی استوار باشد و بتواند میان ظرفیت‌های بومی و سیاست‌های ملی پیوندی پایدار ایجاد کند.

انعقاد دو تفاهم‌نامه اقتصادی بین خراسان جنوبی و ولایت فراه با حضور رئیس اتاق بازرگانی بیرجند

با حضور استاندار خراسان جنوبی و مولوی ملامحمد مجاهد، والی ولایت فراه افغانستان، دو تفاهم‌نامه همکاری اقتصادی میان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان جنوبی و اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری و اتاق تولیدات زراعت و مالداری ولایت فراه به امضا رسید .در دومین روز از سفر اقتصادی استاندار خراسان جنوبی به ولایت فراه افغانستان، دو تفاهم‌نامه همکاری با هدف تقویت مناسبات اقتصادی و تجاری و توسعه تعاملات بخش خصوصی دو طرف به امضا رسید .این تفاهم‌نامه‌ها میان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان جنوبی و اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری و اتاق تولیدات زراعت و مالداری ولایت فراه، با حضور استاندار خراسان جنوبی و مولوی ملامحمد مجاهد، والی ولایت فراه، منعقد شد .تبادل اطلاعات و معرفی ظرفیت‌های اقتصادی، شناسایی و توسعه زمینه‌های سرمایه‌گذاری مشترک، گسترش صادرات و واردات و همچنین ارائه خدمات فنی و مهندسی در حوزه کشاورزی از مهم‌ترین محورهای این تفاهم‌نامه‌هاست .این توافق‌ها با هدف فراهم‌سازی زمینه حضور فعال‌تر بخش خصوصی، تسهیل ارتباط میان فعالان اقتصادی، بهره‌گیری از ظرفیت‌های مشترک و افزایش حجم مبادلات تجاری میان خراسان جنوبی و ولایت فراه منعقد شده و می‌تواند زمینه‌ساز شکل‌گیری همکاری‌های جدید اقتصادی میان دو منطقه باشد .در این چارچوب، توسعه همکاری‌های بخش خصوصی، استفاده از ظرفیت‌های تولیدی و صادراتی و بهره‌گیری از توانمندی‌های فنی و مهندسی خراسان جنوبی در حوزه کشاورزی، از جمله محورهایی است که می‌تواند در مسیر اجرای تفاهم‌نامه‌ها مورد توجه قرار گیرد .انعقاد این تفاهم‌نامه‌ها گامی مؤثر در جهت تقویت روابط اقتصادی و تجاری خراسان جنوبی و ولایت فراه، فعال‌سازی ظرفیت‌های بخش خصوصی و ایجاد زمینه برای توسعه پایدار مبادلات و سرمایه‌گذاری‌های مشترک میان دو طرف به شمار می‌رود.

بازدید ریاست اتاق بازرگانی بیرجند و جمعی از اعضای هیات مدیره خانه معدن استان از شرکت توسعه معادن فلات زرین شرق(کارخانه تولید اکسید سرب و روی)

علیرضا خامه زر – رئیس اتاق بازرگانی بیرجند

مطالبه‌گری بخش خصوصی در کنار وفاق، لازمه حکمرانی اقتصادی کارآمد است

علیرضا خامه‌زر، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند، با تأکید بر ضرورت حفظ وفاق و همدلی در حکمرانی کشور گفت: مطالبه‌گری بخش خصوصی نه در تقابل با دولت، بلکه در مسیر اصلاح تصمیمات، رفع موانع و بهبود حکمرانی اقتصادی است و باید صدای فعالان واقعی اقتصاد در فرآیند تصمیم‌سازی شنیده شود.خامه‌زر با اشاره به فرارسیدن هفته وحدت اظهار کرد: وفاق، همدلی و انسجام ملی، به‌ویژه در شرایط حساس اقتصادی، از مهم‌ترین سرمایه‌های کشور برای عبور از چالش‌هاست و بخش خصوصی نیز خود را بخشی از این مسیر می‌داند.وی افزود: بخش خصوصی در سال‌های گذشته با وجود مشکلات متعدد، در حوزه تولید، اشتغال، تأمین نیازهای کشور و توسعه صادرات نقش‌آفرینی کرده و همچنان آمادگی دارد در کنار دولت برای حل مسائل اقتصادی کشور تلاش کند.رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند تصریح کرد: وفاق به معنای سکوت در برابر مشکلات و کاستی‌ها نیست؛ بلکه وفاق واقعی زمانی شکل می‌گیرد که امکان گفت‌وگوی صریح، نقد کارشناسی و طرح مطالبات بخش خصوصی فراهم باشد.وی ادامه داد: مطالبه‌گری بخش خصوصی باید مسئولانه، کارشناسی و با هدف حل مسئله باشد. نقد فعالان اقتصادی در صورتی که بر اساس واقعیت‌های میدان تولید و تجارت مطرح شود، می‌تواند به دولت در اتخاذ تصمیمات دقیق‌تر و کارآمدتر کمک کند.خامه‌زر با تأکید بر اینکه اقتصاد باید به اهل اقتصاد سپرده شود، گفت: دولت باید بیش از گذشته بر سیاست‌گذاری، تنظیم‌گری، نظارت و تسهیل‌گری متمرکز شود و از تصدی‌گری مستقیم در فعالیت‌های اقتصادی فاصله بگیرد. بخش خصوصی واقعی زمانی می‌تواند نقش خود را به‌درستی ایفا کند که فضای رقابتی، شفاف و قابل پیش‌بینی برای فعالیت آن فراهم باشد.وی یکی از مطالبات جدی فعالان اقتصادی را ثبات در قوانین و مقررات عنوان کرد و افزود: تغییرات مکرر بخشنامه‌ها و تصمیمات ناگهانی، به‌ویژه در حوزه صادرات، واردات، تعهدات ارزی و سیاست‌های تجاری، قدرت برنامه‌ریزی را از فعال اقتصادی می‌گیرد و توان رقابت بنگاه‌های ایرانی را در بازارهای داخلی و خارجی کاهش می‌دهد.رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند همچنین بر ضرورت استفاده از ظرفیت قانونی اتاق‌های بازرگانی و تشکل‌های اقتصادی در فرآیند تصمیم‌سازی تأکید کرد و گفت: تصمیمات اقتصادی زمانی می‌توانند اثربخش باشند که پیش از اجرا، نظر کسانی که در میدان تولید، تجارت و سرمایه‌گذاری فعالیت می‌کنند، شنیده شود.خامه‌زر با اشاره به ظرفیت‌های استان خراسان جنوبی اظهار کرد: این استان به دلیل موقعیت مرزی، همجواری با افغانستان، ظرفیت‌های معدنی، کشاورزی و تجاری، از ظرفیت قابل توجهی برای کمک به توسعه اقتصادی کشور برخوردار است؛ اما استفاده از این ظرفیت‌ها نیازمند نگاه متفاوت، تصمیم‌گیری متناسب با اقتضائات استان و رفع موانع زیرساختی و مقرراتی است.وی افزایش اختیارات مدیران استانی و استانداران در چارچوب سیاست‌های ملی را یکی از راهکارهای تسریع در حل مسائل اقتصادی دانست و افزود: استان‌های مرزی می‌توانند نقش مهمی در تأمین نیازهای کشور، توسعه صادرات و گسترش تعاملات اقتصادی با کشورهای همسایه

داشته باشند؛ مشروط بر اینکه اختیارات و ابزارهای لازم برای تصمیم‌گیری در اختیار مدیریت استان قرار گیرد.رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند خاطرنشان کرد: مطالبه‌گری زمانی ارزشمند است که از طرح مشکل عبور کرده و به حل مسئله منجر شود. اتاق بازرگانی نیز تلاش می‌کند مطالبات فعالان اقتصادی را با رویکرد کارشناسی پیگیری و مسائل را از سطح استان تا مراجع ملی دنبال کند.خامه‌زر در پایان تأکید کرد: بخش خصوصی خود را در کنار دولت و در مسیر منافع ملی می‌داند و معتقد است با تقویت گفت‌وگو، اعتماد متقابل و استفاده از ظرفیت کارشناسی بخش خصوصی می‌توان مسیر توسعه اقتصادی کشور را هموار کرد.وی گفت: وفاق ملی و مطالبه‌گری اقتصادی در مقابل یکدیگر نیستند؛ بلکه مطالبه‌گری مسئولانه می‌تواند یکی از پایه‌های وفاق و حکمرانی کارآمد باشد.

کویرتایر میزبان مدیران بخش خصوصی استان؛ تجلیل از افتخارآفرینی پیشکسوت نمونه صنعت کشور

مدیران بخش خصوصی استان با حضور در دفتر مدیرعامل شرکت کویرتایر، دریافت تندیس زرین روز ملی صنعت و معدن از رئیس‌جمهور جمهوری اسلامی ایران و انتخاب مهندس زینلی به عنوان پیشکسوت نمونه صنعت کشور را به وی و خانواده بزرگ کویرتایر تبریک گفتند و این موفقیت را افتخاری برای صنعت خراسان جنوبی و بخش خصوصی کشور دانستند .در این دیدار، نشست صمیمانه‌ای میان مدیران بخش خصوصی استان و مدیرعامل شرکت دانش‌بنیان کویرتایر برگزار شد و حاضران بر نقش مؤثر واحدهای صنعتی دانش‌بنیان در توسعه اقتصادی، افزایش تولید، اشتغال‌زایی، ارتقای فناوری و تقویت توان رقابتی صنعت استان تأکید کردند .همچنین در این نشست، بر ضرورت هم‌افزایی و تعامل هرچه بیشتر میان تشکل‌های اقتصادی، فعالان بخش خصوصی و واحدهای تولیدی برای رفع موانع تولید، حمایت از سرمایه‌گذاری و شتاب‌بخشی به توسعه صنعتی خراسان جنوبی تأکید شد.

حضور رئیس اتحادیه صادرکنندگان خراسان جنوبی در همایش توسعه همکاری‌های ایران و افغانستان

افتتاح شعبه کرمان اتاق مشترک ایران و افغانستان

رامین سنایی‌فر، رئیس اتحادیه صادرکنندگان خراسان جنوبی و عضو هیأت‌مدیره اتاق مشترک ایران و افغانستان، در همایش «توسعه همکاری‌های ایران و افغانستان» که به میزبانی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان برگزار شد، حضور یافت .در این همایش، فعالان اقتصادی، صادرکنندگان، مسئولان و نمایندگان بخش خصوصی دو کشور با هدف بررسی راهکارهای توسعه مناسبات اقتصادی، تسهیل تجارت، افزایش سرمایه‌گذاری‌های مشترک و گسترش همکاری‌های تجاری میان ایران و افغانستان به تبادل نظر پرداختند .همزمان با برگزاری این همایش، شعبه کرمان اتاق مشترک ایران و افغانستان نیز به‌طور رسمی افتتاح شد؛ اقدامی که با هدف تقویت تعاملات اقتصادی، تسهیل ارتباط فعالان اقتصادی و توسعه همکاری‌های تجاری میان استان کرمان و افغانستان صورت گرفت.

مرکز پژوهش
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بیرجند
BIRJAND CHAMBER OF COMMERCE RESEARCH CENTER

بررسی واردات کالاهای اساسی از
مرز ماهیرود
استان خراسان جنوبی

ماهیرود: دروازه مطمئن تأمین کالاهای اساسی شرق کشور
رشد چشمگیر واردات در سه‌ماهه نخست ۱۴۰۵!

ماهیرود
پل ارتباطی ایران و افغانستان

شاخص‌های کلیدی واردات از مرز ماهیرود (سه‌ماهه نخست ۱۴۰۵)

نسبت به مدت مشابه سال قبل

ارزش واردات
۸.۵ میلیون دلار
رشد ٤٥١٤٠٠٪
نسبت به مدت مشابه سال قبل

وزن واردات
۴,۶۳۶ تن
رشد ٤٥٢٠٠٪
نسبت به مدت مشابه سال قبل

رشد ترانزیت از ماهیرود
۱۵,۴۶۴ تن
از ۴۸ تن
در مدت مشابه سال قبل

مزایای واردات از مرز ماهیرود

کاهش هزینه حمل‌ونقل
نزدیکی جغرافیایی به افغانستان و کاهش هزینه نسبت به واردات دریایی

کوتاه شدن زمان ترخیص
کاهش زمان تأمین کالا و افزایش سرعت گردش در زنجیره تأمین

افزایش امنیت تأمین کالاهای اساسی
تنوع‌بخشی به مبادی واردات و کاهش ریسک تأمین در شرق کشور

توسعه اقتصاد منطقه‌ای و اشتغال
افزایش درآمدهای گمرکی، رونق حمل‌ونقل، انبارداری و اشتغال مرزی

تقویت روابط اقتصادی با افغانستان
توسعه تجارت پایدار و افزایش همکاری‌های دوجانبه

ترکیب کالاهای وارداتی

- ماش و لوبیا
- ذرت دامی
- برنج
- مواد اولیه واحدهای تولیدی
- نهاده‌های کشاورزی
- کنجد و زیره سبز
- گیاهان دارویی و میوه‌های خشک
- اقلام وارداتی از طریق کولبری
- کالاهای اساسی مصرفی

مبدأ اصلی: افغانستان
افغانستان، ترکیه، چین، عمان، چمان، ترکمنستان، ازبکستان

تحلیل SWOT واردات از مرز ماهیرود

نقاط قوت
- دسترسی مستقیم به افغانستان
- زیرساخت گمرکی مناسب
- ظرفیت بالای ترانزیت شرق کشور
- کاهش هزینه و زمان حمل‌ونقل

نقاط ضعف
- محدودیت سردخانه و انبارهای استاندارد
- کمبود آزمایشگاه‌های کنترل کیفیت
- ضعف شبکه ریلی متصل به مرز
- محدودیت خدمات بانکی و ارزی

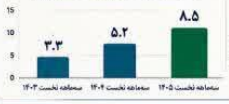
فرصت‌ها
- افزایش تقاضای بازار افغانستان
- تبدیل ماهیرود به هاب واردات شرق کشور
- جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی
- توسعه صنایع بسته‌بندی و فرآوری

تهدیدها
- نوسانات سیاسی افغانستان
- تغییرات مقررات تجاری
- ریسک‌های ارزی و مالی
- رقابت سایر گذرگاه‌های مرزی

برآورد آینده

با توجه به روند رشد فعلی، تثبیت روابط تجاری و توسعه زیرساخت‌ها، انتظار می‌رود حجم واردات کالاهای اساسی از مرز ماهیرود در پایان سال ۱۴۰۵ نسبت به سال قبل رشد قابل‌توجهی را حفظ کند. و این مرز به یکی از مهم‌ترین مسیرهای تأمین کالاهای راهبردی شرق کشور تبدیل شود.

روند رشد واردات (ارزش واردات - میلیون دلار)

رشد ۱۶۰٪ نسبت به مدت مشابه سال قبل

پیشنهادهای سیاستی

1. ایجاد پایانه تخصصی واردات کالاهای اساسی در ماهیرود
2. احداث انبارهای مکانیزه و سردخانه‌های بزرگ‌مقیاس
3. استقرار آزمایشگاه‌های استاندارد، فرنطینه و کنترل کیفیت
4. ایجاد منطقه لجستیکی و مرکز توزیع کالا برای شرق کشور
5. تسهیل خدمات بانکی و ارزی برای تجار و واردکنندگان
6. توسعه کریدورهای حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی متصل به مرز
7. انعقاد قراردادهای بلندمدت با تولیدکنندگان افغانستان
8. راه‌اندازی سامانه هوشمند رصد موجودی و جریان کالاهای اساسی

جمع‌بندی

مرز ماهیرود دیگر صرفاً یک گذرگاه صادراتی نیست، بلکه در حال تبدیل شدن به یک گره راهبردی در زنجیره تأمین کالاهای اساسی شرق ایران است؛ ظرفیتی که در صورت سرمایه‌گذاری هدفمند می‌تواند نقش مهمی در ارتقای امنیت غذایی، کاهش هزینه‌های لجستیکی و توسعه اقتصادی خراسان جنوبی ایفا کند.

گزارش آماری-تحلیلی، تخصصی بررسی واردات کالاهای اساسی از مرز ماهیرود استان خراسان جنوبی

(با تأکید بر عملکرد سال ۱۴۰۴ و سه‌ماهه نخست ۱۴۰۵)

چکیده

مرز ماهیرود طی دو سال اخیر از یک گذرگاه عمدتاً صادراتی به یکی از کانون‌های نوظهور واردات کالاهای اساسی در شرق کشور تبدیل شده است. بررسی داده‌های گمرک خراسان جنوبی نشان می‌دهد ارزش واردات استان در سه‌ماهه نخست سال ۱۴۰۵ به ۸.۵ میلیون دلار و وزن واردات به ۴,۶۳۶ تن رسیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل به‌ترتیب ۱۶۰ درصد و ۲۰۰ درصد افزایش یافته است. بخش قابل توجهی از این واردات را کالاهای اساسی، مواد اولیه تولید و اقلام مورد نیاز واحدهای صنعتی تشکیل می‌دهد.

۱. وضعیت تجارت خارجی مرز ماهیرود

ماهیرود اکنون مهم‌ترین دروازه تجاری شرق ایران با افغانستان محسوب می‌شود و سهم قابل توجهی از تجارت استان از طریق این مرز انجام می‌شود. در کنار رشد صادرات، روند واردات نیز شتاب گرفته و نقش مرز در تأمین کالاهای اساسی افزایش یافته است. همچنین ترانزیت کالاهای تجار افغانستان از این مسیر رشد چشمگیری داشته است.

۲. شاخص‌های کلیدی واردات

شاخص	سه‌ماهه ۱۴۰۵	رشد نسبت به مدت مشابه
ارزش واردات	۸.۵ میلیون دلار	۱۶۰٪
وزن واردات	۴,۶۳۶ تن	۲۰۰٪
رشد ترانزیت از ماهیرود	۱۵,۴۶۴ تن	از ۴۸ تن به ۱۵,۴۶۴ تن

۳. ترکیب کالاهای وارداتی

بررسی آمارهای گمرکی نشان می‌دهد عمده واردات شامل موارد زیر است:

- برنج
- کالاهای اساسی مصرفی
- مواد اولیه واحدهای تولیدی
- برخی اقلام وارداتی از طریق طرح کولبری
- نهاده‌های مورد نیاز صنایع و کشاورزی

مبدأ اصلی این کالاها کشورهای افغانستان، پاکستان، چین، عمان، ترکیه، لهستان و ازبکستان هستند.

۴. تحلیل اقتصادی

الف) امنیت غذایی افزایش واردات کالاهای اساسی از ماهیرود موجب کاهش وابستگی شرق کشور به مسیرهای جنوبی و بنادر شده و زمان تأمین کالا را کاهش می‌دهد.

ب) کاهش هزینه لجستیک نزدیکی جغرافیایی مرز ماهیرود به بازار افغانستان باعث کاهش هزینه حمل‌ونقل، کاهش زمان ترخیص و افزایش سرعت گردش کالا شده است.

ج) توسعه اقتصاد منطقه‌ای رشد واردات موجب افزایش درآمدهای گمرکی، رونق حمل‌ونقل، اشتغال مرزی، توسعه انبارداری و تقویت فعالیت شرکت‌های خدمات لجستیکی استان می‌شود.

۵. تحلیل SWOT

نقاط قوت	نقاط ضعف
دسترسی مستقیم به افغانستان	محدودیت سردخانه و انبارهای استاندارد
زیرساخت گمرکی مناسب	کمبود آزمایشگاه‌های کنترل کیفیت
ظرفیت توسعه ترانزیت شرق کشور	ضعف شبکه ریلی
کاهش هزینه حمل کالا	محدودیت خدمات بانکی بین‌المللی

فرصت‌ها	تهدیدها
افزایش تقاضای بازار افغانستان	نوسانات سیاسی افغانستان
تبدیل ماهیرود به هاب واردات شرق ایران	تغییر مقررات تجاری
جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	ریسک‌های ارزی
توسعه صنایع بسته‌بندی و فرآوری	رقابت سایر گذرگاه‌های مرزی

۶. برآورد آینده

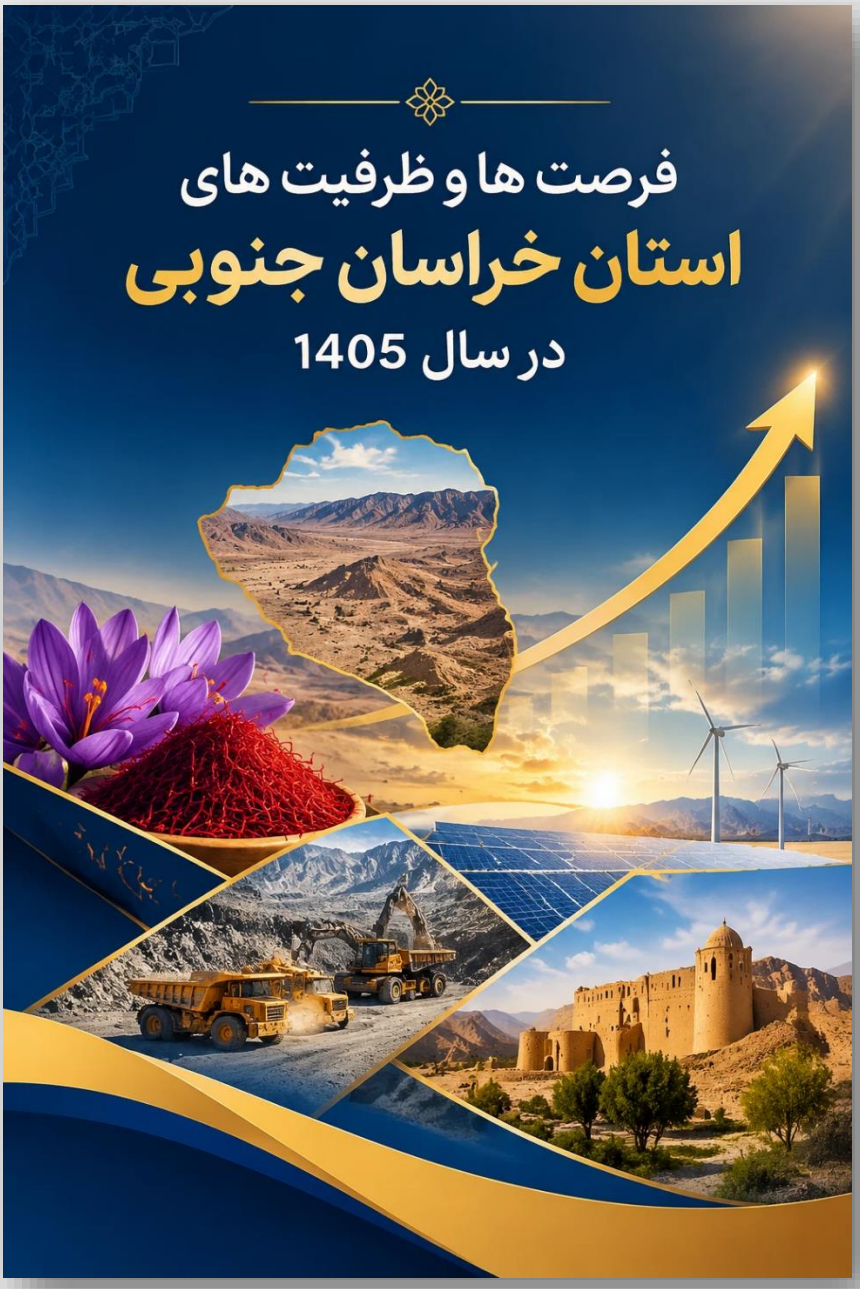
با توجه به روند فعلی، در صورت توسعه زیرساخت‌ها، تثبیت روابط تجاری و تسهیل تشریفات گمرکی، انتظار می‌رود حجم واردات کالاهای اساسی از مرز ماهیرود در پایان سال ۱۴۰۵ نسبت به سال قبل رشد قابل توجهی را حفظ کند و این مرز به یکی از مهم‌ترین مسیرهای تأمین کالاهای راهبردی شرق کشور تبدیل شود. این پیش‌بینی بر پایه روند رشد ثبت‌شده در عملکرد گمرک و تجارت مرزی است.

۷. پیشنهادهای سیاستی

- ایجاد پایانه تخصصی واردات کالاهای اساسی در ماهیرود.
- احداث انبارهای مکانیزه و سردخانه‌های بزرگ‌مقیاس.
- استقرار آزمایشگاه‌های استاندارد، قرنطینه و کنترل کیفیت.
- ایجاد منطقه لجستیکی و مرکز توزیع کالا برای شرق کشور.
- تسهیل خدمات بانکی و ارزی برای تجار.
- توسعه کریدورهای حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی متصل به مرز.
- راه‌اندازی سامانه هوشمند رصد موجودی و جریان کالاهای اساسی.

جمع بندی

این گزارش نشان می‌دهد که مرز ماهیرود دیگر صرفاً یک گذرگاه صادراتی نیست، بلکه در حال تبدیل شدن به یک گره راهبردی در زنجیره تأمین کالاهای اساسی شرق ایران است؛ ظرفیتی که در صورت سرمایه‌گذاری هدفمند می‌تواند نقش مهمی در ارتقای امنیت غذایی، کاهش هزینه‌های لجستیکی و توسعه اقتصادی خراسان جنوبی ایفا کند.

فرصت ها و ظرفیت های
استان خراسان جنوبی
در سال 1405

فرصت ها و ظرفیت های استان خراسان جنوبی در سال ۱۴۰۵

(مرکز پژوهش اتاق بازرگانی بیرجند)

استان خراسان جنوبی به دلیل موقعیت جغرافیایی استراتژیک، هم‌جواری با کشور افغانستان و برخورداری از ذخایر غنی معدنی و محصولات کشاورزی استراتژیک، یکی از نقاط کلیدی در نقشه اقتصادی شرق ایران محسوب می‌شود. در ادامه، احصای ظرفیت‌ها و راهبردهای اتاق بازرگانی بیرجند در حوزه جلب و جذب سرمایه‌گذاری ارائه شده است:

۱. ظرفیت‌ها و مزیت‌های نسبی سرمایه‌گذاری

استان خراسان جنوبی دارای زنجیره‌ای از مزیت‌های رقابتی است که بسترساز ورود سرمایه است:

* مزیت‌های معدنی: ذخایر غنی طلا، مس، آهن، زغال‌سنگ و بنتونیت. این استان به عنوان یکی از قطب‌های معدنی کشور شناخته شده و پتانسیل بالایی در صنایع فرآوری معدنی و تکمیل زنجیره ارزش دارد.

* مزیت‌های کشاورزی (محصولات استراتژیک): تولید عمده محصولات با ارزش افزوده بالا مانند زعفران، زرشک و عناب. فرصت‌های سرمایه‌گذاری در صنایع بسته‌بندی، فرآوری، برندسازی و صادرات این محصولات متمرکز است.

* مزیت‌های انرژی‌های تجدیدپذیر: تابش بالای خورشید و بادهای مستمر در مناطق مختلف استان، خراسان جنوبی را به منطقه‌ای ایده‌آل برای احداث نیروگاه‌های خورشیدی و بادی تبدیل کرده است (با هدف گذاری تبدیل به استان بدون خاموشی).

* موقعیت ترانزیتی: هم‌جواری با مرز افغانستان و دسترسی به بازار کشورهای آسیای میانه از طریق مرز ماهیرود و منطقه ویژه اقتصادی خراسان جنوبی.

* زیرساخت‌های صنعتی: وجود شهرک‌های صنعتی (مانند شهرک صنعتی بیرجند و خوسف) و مناطق ویژه اقتصادی که زیرساخت‌های اولیه برای استقرار صنایع را فراهم کرده‌اند.

۲. نقش و اقدامات اتاق بازرگانی بیرجند در جذب سرمایه‌گذار

اتاق بازرگانی بیرجند به عنوان پارلمان بخش خصوصی، نقشی محوری در تسهیل فضای کسب‌وکار و پیوند سرمایه‌گذاران با فرصت‌های استانی ایفا می‌کند:

دیپلماسی اقتصادی: اتاق بازرگانی بیرجند با برگزاری نشست‌های تخصصی (نظیر نشست با هیئت‌های تجاری کشورهای همسایه) تلاش می‌کند تا پل ارتباطی مستقیم بین تجار و تولیدکنندگان داخلی با بازارهای هدف ایجاد کند.

تسهیلگری و مشاوره: ارائه خدمات مشاوره‌ای به سرمایه‌گذاران در زمینه قوانین گمرکی، مالیاتی و صادراتی، و همچنین تلاش برای رفع موانع اداری و بوروکراتیک از طریق رایزنی با نهادهای دولتی.

بهبود فضای کسب‌وکار: مطالبه‌گری از دستگاه‌های اجرایی برای رفع چالش‌های زیرساختی (مانند بهبود وضعیت راه، ریل و پروازها) که از پیش‌نیازهای حیاتی برای حضور سرمایه‌گذاران بزرگ است.

۳. برنامه‌های عملیاتی جلب و جذب سرمایه

برای تحقق جذب سرمایه پایدار، رویکرد استان از جذب سرمایه‌های مقطعی به سمت برنامه‌های راهبردی تغییر کرده است:

صنایع بین‌نسلی: اولویت دادن به جذب سرمایه‌گذاری در صنایع بزرگ و پایدار که برای نسل‌های آینده نیز ایجاد اشتغال و ارزش افزوده کنند (فراتر از صنایع کوچک).

مشوق‌های منطقه‌ای: استفاده از مزیت‌های قانونی مناطق ویژه اقتصادی (معافیت‌های مالیاتی و گمرکی) و در نظر گرفتن مشوق‌های خاص برای سرمایه‌گذاران کشورهای همسایه (به‌ویژه افغانستان) با توجه به نیازهای متقابل.

تسریع در فرآیندها: تلاش برای ساده‌سازی فرآیند صدور مجوزها و ایجاد دسترسی مستقیم سرمایه‌گذاران به مدیران عالی استان (استاندار و تیم اقتصادی) جهت حل‌وفصل آنی مشکلات.

برنامه جذب سرمایه :

صنایع تکمیلی :جذب سرمایه‌گذار برای ایجاد آزمایشگاه‌های مرجع و صنایع بسته‌بندی مدرن جهت کاهش ضایعات و صادرات با برند خراسان جنوبی .

کشاورزی هوشمند :ترویج سرمایه‌گذاری در سیستم‌های آبیاری نوین و کشت‌های گلخانه‌ای صادرات‌محور .**دامپروری صنعتی :** توسعه زنجیره‌های تولید گوشت قرمز و محصولات لبنی با هدف تامین نیاز بازارهای همسایه .

توسعه لجستیک :سرمایه‌گذاری در احداث پایانه‌های صادراتی مدرن، انبارهای سردخانه بزرگ و مراکز توزیع کالا در جوار مرز ماهیرود .

جمع‌بندی

با توجه به اینکه سهم خراسان جنوبی از ارزش افزوده کشور هنوز با پتانسیل‌های آن فاصله دارد، تمرکز اتاق بازرگانی بیرجند و مدیریت استان بر «کاهش هزینه‌های تولید» و «ارتقای زیرساخت‌های حمل‌ونقل» قرار گرفته است. موفقیت در جذب سرمایه (چه خارجی و چه داخلی) مستلزم گذار از مرحله "معرفی ظرفیت" به مرحله "تامین زیرساخت‌های رقابتی" است تا هزینه‌های سربار سرمایه‌گذاران در این استان نسبت به استان‌های برخوردار، متعادل شود.